

Oponentský posudek na diplomovou práci Jany České
Fabula et historia: Václav Hájek z Libočan a fikční strategie historiografie

U diplomové práce Jany České velmi oceňuji již samu volbu tématu. Diplomandčino úsilí prověřit nosnost současných teoretických konceptů na materiálu tzv. starší, tj. předobrozenské české literatury je v situaci, kdy spolu literárněhistorická paleobohemistika a literární teorie spíše nekomunikují, než komunikují, více než chvályhodné. J. Česká si pro svůj záměr prověřit vhodnost a funkčnost současných teoretických nástrojů při interpretaci „staré“ literatury vybrala český historiografický text z první poloviny 16. století s velmi silnou a zároveň velmi různorodou recepcí od doby jeho prvního vydání prakticky až po současnost, *Kroniku českou* Václava Hájka z Libočan, a položila si již tolikrát diskutovanou otázku, zda je Hájkovy kroniky narativem fikčním, či nefikčním povahy.

Při hledání teoretických nástrojů pro odlišení fikčního a nefikčního narativu vychází J. Česká především z konceptů D. Cohnové a R. Ronenové, ohledává jejich silná i slabá místa a ptá se po možnostech jejich využití pro své téma (kap. 1). Takto získané nástroje se pokouší aplikovat na Hájkův historiografický narativ (viz kap. 3), byť nakonec víceméně dospívá ke známému závěru, že v Hájkově kronice „jsme schopni identifikovat oba druhy signálů“ (s. 71), citlivě však reflektuje slabá místa své metody (viz především požadavek rozlišit hranice a povahu dobové fikce – s. 74).

Zatímco kapitoly 1 a 3 tvoří koncizní celek, kapitola 2, nazvaná *Recepce Kroniky české Václava Hájka z Libočan*, z ní poněkud vyčnívá a zjevně představuje nejslabší část diplomové práce. Stručné představení recepce Hájkovy kroniky, o něž se J. Česká pokouší v úvodu dané kapitoly, je velice výběrové – diplomandka to však bohužel nikde nekonstatuje a nepřiznává, že se omezila výhradně na texty historiografické povahy, a to převážně jazykově české (výjimku v jejím podání představuje jen Dobnerovo latinské a Palackého německé pojednání), že ponechala stranou pozornosti dobový tištěný výťah z *Kroniky české* i její opisy a vyjma osvětského latinského překladu též dobové překlady Hájkovy kroniky (dobré shrnutí dnes známých přímých i nepřímých dokladů o recepci Hájkovy historiografického textu od dob jeho vzniku po současnost přitom podává stať J. Linky připojená k edici *Kroniky české* z r. 2013, bylo tedy možné namísto onoho nekompaktního výkladu odkázat na ni). J. Česká tvrdí, že cílem dané kapitoly je sledovat druhý život Hájkovy kroniky „v podobě české literární historie“ (s. 41) a že se konkrétně zaměřila na „literárněhistorická kompendia a předmluvy či poznámky doprovázející vydání kroniky“ (tamtéž). Nevysvětlila však, proč zcela pominula česká literárněhistorická kompendia 70. – 90. let 20. století a proč do svého výkladu zařadila také (a pouze) tři syntetické práce historické vědy, Palackého *Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber* z 30. let 19. století a Janáčkovy *České dějiny* a Kutnarovy *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví* ze 70. let 20. století (a proč byly vybrány právě tyto, a ne jiné historiografické syntézy). Ke škodě věci diplomandka téměř nereflektuje metodologická východiska citovaných filologů a (literárních) historiků, v jejím výkladu je často více doslovných citací daných textů než analýz či interpretací (v této části ostatně text diplomové práce ztrácí konciznost a je spíše souhrnem navzájem izolovaných výpovědí přiřazených v prosté juxtapozici vedle sebe). Z výkladu věnovaného odborné recepci Hájkovy kroniky v 19. – 21. století (kap. 2.1) vyčnívá Veleslavínův text z 80. let 16. století: diplomandka jeho zařazení mj. zdůvodňuje poukazem na to, „že je tím nejbližším, co máme k dispozici místo chybějícího osobního svědectví Hájkova, který by reflektoval vlastní metodu a rozsoudil tak spory o zaměření svého díla“ (s. 43). Přečteme-li si však latinskou dedikaci a českou předmluvu, jež Hájek zařadil na úvod *Kroniky české*, nelze s tvrzením o neexistenci Hájkovy reflexe vlastní metody souhlasit (ostatně sama diplomandka dále tvrdí, že Hájek „sám svou metodu shrnuje“

– s. 68). S tím, že Veleslavínův text je jedním z nejstarších dochovaných dokladů recepce Hájkovy kroniky nelze než souhlasit, nutno ale zároveň říci, že je téměř o půl století mladší než Hájkova kniha atd.

Z diplomové práce J. České je kromě určitého nadhodnocování Veleslavínova textu zřejmé podceňování novodobých historiografů a současné historické vědy vůbec. Tvrzení, že „text Kroniky české je stále jako pramen pro historiografické bádání ... problematický“ (s. 40; viz též s. 70), svědčí mj. o diplomandčíně neznalosti prací Z. Beneše z 90. let 20. století (viz např. *Historický text a historická skutečnost. Studie o principech českého humanistického dějepisectví*, Praha 1993). Citovanou větu tak lze možná vztáhnout k historiografii rankeovského typu, ne ovšem k historické vědě současné – historici „postwhiteovské doby“ přiznávají, že H. White se zasloužil o zhodnocení narativních textů (včetně středověkých a raně novověkých historiografických pojednání), k nimž se „klasická“ historická věda stavěla rezervovaně jako ke sdělením vybájeným, nehodným seriózního zájmu historika, a to jejich zhodnocení jako specifického typu historického pramene. Lze tedy jen litovat, že předkládaná diplomová práce neměla vzhledem ke zvolenému tématu konzultanta z daného vědního oboru. Pak by jistě nedošlo k tomu, že by se v jejím závěru stavěla poněkud schematicky proti sobě hodnocení historiků a literárních historiků (viz s. 74).

Stylisticky kultivovanému textu diplomové práce, který převážně suverénně naplňuje rysy odborného výkladu, lze snad vytknout jen to, že v seznamu sekundární literatury nejsou uvedeny všechny tituly v práci citované či zmiňované (postrádám tam např. *Obranu historie M. Blocha*, citovanou na s. 15), a upozornit, že označení „kronika“ (viz s. 74) mělo v Hájkově době a po celý raný novověk mnohem širší význam: byl tak označován jakýkoli narativ, v němž jsou vyprávěné události řazeny chronologicky (viz např. *Kroniku o Bruncvíkovi*), mimochodem Hájek sám svůj text v latinské dedikaci nazývá důsledně „*historia Boemorum*“.

Navzdory výše uvedeným připomínkám oceňuji diplomandčino úsilí vypořádat se s náročným tématem. Diplomovou práci Jany České proto **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako **výbornou**.

V Praze 1. září 2014

Mgr. Marie Škarpová, Ph.D.